

Polnična v državi SHS pavšalirana.

Naročnina listu: Celo leto K 120—, pol leta K 60—, četril leta K 30—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150—. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posamezna številka stane 1 kron

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamo so poštnine proste. — Telefon št. 2.

116. številka.

Maribor, dne 14. oktobra 1921.

Letnik XIII.

Reakcija.

V Srednji Evropi ne more in ne bo prišlo do pravega miru, Enkrat jo vzne mirja Reka, potem zopet Gornja Sleziya, v zadnjem času pa je Zapadna Ogrska zainteresirala vso srednjeevropsko javnost. O Albaniji oziroma o njenih diferencah napram naši državi se ne izplača govoriti, kajti Balkan je po vsej Evropi znan kot žarišče vseh nemirov in konfliktov.

Ako opazujemo dogodke in važne pojave po vsej Srednji Evropi, vidimo, da si išče nezadovoljstvo njenih narodov raznovrstne ventil: ponekod v komunizmu, drugod pa celo v monarhističnem reakcionarstvu. Za padanje v enega ekstreme v drugega so ljudje naše dobe kakor ustvarjeni. Če pa preiščujemo malo globlje o vzrokih splošnega nezadovoljstva, najdemo, da jih je povzročilo nezdruženo razmerje med zmagovalci in premaganci. V Versaillesu, St. Germainu, Trianonu in Neuillyju, so zap. evrop. državniki v dolgotrajnih posvetovanjih ustvarili par mirovni pogodbe, o katerih trajnosti si pač takrat še sami niso bili na jasnem. Njih delo je bilo usodno že iz enostavnega razloga, ker jih ni prevečala želja po resnični obnovi človeštva, marveč maščevano sovraštvo, in ker so pozabili na mogočno okolnost: na tisočletni gospodarski razvoj, kateremu so s papirnatiimi pakti odkazali nenaravne smeri.

Monarhistično gibanje je ravno v zadnjem času zopet prav silno naraslo. V razkroju sosedne Avstrije je to gibanje našlo obilico novih možnosti. V Nemčiji se monarhisti pripravljajo na tihem, kot glavno taborišče pa so si izbrali Bavarsko, Madžarska je znana kot edina premagana država, ki se kljub antantnim grožnjam ni marala odpovedati monarhistični vladavini.

V Avstriji pa je zavzela propagandno legitimistov tako obširne dimenzije, da je obstanek republike v očigled monarhističnih spletkarij v Zapadni Madžarski resno ogrožen.

Reakcija se brezdomno pojavlja v najraznovrstnejših oblikah. Kakšni so njeni cilji? Če agenti, ki vzdržujejo svoje skrivnostne zveze med Budimpešto na eni in Pranginsom ter Amerongenom na drugi strani, nimajo drugih namenov, kakor zopetno vpostavljanje Hohencolerncev in Habsburžanov v stare, predvojne odnose, potem je bolje, da opustijo svoje pretenzije, ki se morejo vtopiti v — brez uspešnosti. Prepričani smo, da nemškemu in madžarskemu ljudstvu Hohencolernci in Habsburžani niso prirasli na srce. In kljub temu se širijo v obeh narodih vrste monarhistov. Kako je to mogoče? Da 80 milijonski narod, kakor so Nemci, stopa po mogočnem preobratu skozi ognjeni krst spartakizma, preizkusi vse faze socialnega boja, s cinizmom zasmehuje ubežnega cesarja, ki ga enodušno smatra kot povzročitelja nemške tragedije, in kmalu nato že na tihem deluje za obnovo imperija — ne, to nam ne gre v glavo. Važen moment, ki navdušuje reakcionarce v delovanju, je kakor smo to že uvodoma naglasili — gospodarski razvoj Srednje Evrope.

Izvestni pionirji monarhistične reakcije so v inozemskih revijah povdarjali važnost takozvane „donavske federacije“ in misel, ki sama na sebi ni tako slaba in nevarna, kakor jo slikajo vodilni listi nasledstvenih držav, je našla v gospodarskih krogih antante precejšnje simpatije. „Donavska federacija“ naj bi po mnenju njenih inspiratorjev obsegala vse one predvojne in nasledstvene države, ki gospodarsko gravitirajo proti mogočni prometni žili — Donavi. Angleži so prvi spoznali važnost Donave. Polastili so se na prefrigan način solastništva pri vseh podonavskih paroplovnih družbah. Angleški egoizem,

ki je hotel mirno uživati dobičkanost podonavskega prometa, nam je ravno v baranjskem vprašanju silno škodoval, ker je pohlepno pritegnil pečujške rudnike v ozemlje Madžarske. Sirokogrudna toleranca in brezbriznost, ki jo velika antanta izkazuje napram monarhistični reakciji, nas vedno bolj uverava, da si tudi ona na tihem želi v Evropi novo gospodarsko

konstelacijo, ki bo omogočila predvojni in povsem neovirani razmah.

Reakcija dviga v Srednji Evropi ponosno svojo glavo in nobena izmed številnih velesil starega in novega sveta se jim ne upa zoperstavljati. To so žalobno resnična dejstva in zelo priporočljivo bi bilo, ako bi se gospoda v našem ministru za zunanje zadeve bavila tudi s takimi problemi.

Iz proračuna ministrstva za vojno in mornarico.

Za nove kasarne in zgradbe pri kasarnah v Kragujevacu, Zdravici, Beogradu, Banjici, Cupriji, Valjevu, Sabacu, Vinkovcih, Petrovaradinu, Zaječaru, Subotici, Vel. Bečkerek, Jasenici, Tuzli, Rajlovcu, Travniku, Banjaluki, Sarajevu, Skoplju, Nišu, Stipu, Kumanovem, v Krivoj Palanki, Bitolju, Prilepu, Ohridi, Debru, Kičevu, Dževdeliju, Uroševu, Prištini, Djakovici, Novem Pazariju, Peči, Prizrenu, Velesu, Zagrebu in Kamniku se zahteva 129.087.303 Din. t. j. 516.349.212 K, za 81.000.000 Din. t. j. 324 milijonov kron več ko lani. Mesto kasarn v Novi Srbiji in Makedoniji naj bi se sezidale šole in pospeševalo kmetijstvo, kar bi povzdignilo blagostanje ljudstva in odstranilo nezadovoljnost, ki vlada ob meji na jugu.

Za žandarmerijo se zahteva 189 milijonov Din. t. j. 756 milijonov K, skoraj jedno milijardo kron, in sicer skoraj dvakrat toliko ko lani. Naša zahteva mora biti zmanjšati število

orožništva, ker ni častno za našo državo, da vzdržuje tak ogromen orožniški aparat in ker to breme onemogočuje delo države za povzdigo izobrazbe in pospeševanje gospodarstva.

Poleg ogromnih sredstev za žandarmerijo se še zahteva za granično (obmejno) četo 165 milijonov Din. t. j. 660 milijonov kron, čez pol milijarde kron in sicer za 108 milijonov Din. t. j. 432 milijonov kron več ko lani.

V tem letu se zahteva samo za kasarne, žandarmerijo in obmejno četo čez 1 milijardo kron več ko lani, črtati se pa hočejo izdatki za medicinsko in tehnično fakulteto, ker isti ne služita za vzgojo žandarjev in policajev in ker — ležita v Ljubljani.

Srečna država, ki bo imela moderne kasarne v Makedoniji in Novi Srbiji, mnogo žandarjev in obmejnih straž, a malo — šol, mnogo močvirnega nezdruževnega sveta, neuravnane reke in hudournike, slabo obdelana polja, neizkoriščene narodne zaklade!

Proračun ministrstva za prosveto

znaša za nad 1300 milijonov kron več ko lani. V tem proračunu nas zanimajo postavke, katere so brez točne označbe in so gofovo podpore Sokolu in raznim drugim protikršćanskim organizacijam. V Srbiji je v te svrhe določeno 620.000 K, na Hrvaškem K 1.430.000, v Sloveniji 700.000 K, v cellem 2.750.000 K. Ni se treba čuditi, da Sokoli priceljujejo toliko sumnih veselic in plesov, vsaj plača vse država. Za štipendije dijakov je določeno in sicer za Srbijo 48 milijonov K, za Bosno 8

milijonov K, za Dalmacijo 880.000 K, za Hrvaško 9.8 milijonov K, za Slovenijo 6.7 milijonov K, v cellem torej: 73.380.000 K. Pri teh štipendijah bi se lahko lepi milijoni prihranili, ako bi dijaki študirali večinoma doma in le one stroke, za katere nimamo doma višjih učilišč, v Avstriji in na Češkem, ne pa v Švici ali na Francoskem, kjer uživa posamezni dijak kar štirikrat višje štipendije, kot doma ali v Avstriji.

Regulacije rek in potokov.

V proračunu za leto 1922 je za Slovenijo za regulacijo rek in potokov določeno le 5.400.000 K, kar je mnogo premalo. Od tega odpade na regulacijo Save, Mure, Drave, Kamniške Bisrvice, Pesnice in Ljubljaničice skupaj 3 milijone K, za ureditev hudournikov 1 milijon K, za dela na Savi in Savinji za olajšavo vožnje s splavi

400.000 K. Smešno nizke postavke!! Za vse vodne zgradbe (regulacije itd.) v celi državi je določeno le 128 milijonov K, za kasarne pa 516 milijonov K, dočim bi moralo biti narobe. Poleg Drave, Mure, Save, Pesnice je še nujno potrebna regulacija Mislinje, katera je mnogokrat napravila ogromno škodo v okraju Slovenjgradec.

Zopet „Omnium Serbe“.

Kakor poroča beograjska „Republika“ stavlja ta kampanja vedno večje zahteve. Fabrika orožja, postavljena s pomočjo naše države pod pogoji, o katerih smo že večkrat govorili, je več ali manj postranska stvar in nekako sredstvo do cilja, ki ni ničesar drugega kot razpletanje močne kapitalistične in izkoriščevalne mreže po celi naši državi.

Kampanja okrog tega konzorcija je že dobro utrdila svoje pozicije, radikalni nočejo nasprotovati Pašiču, demokratski prepuščajo to korito radikalom, da si lahko nemoteno priskrbijo svoja, celokupni srbski šovinizem in militarizem pa uživa v zavesti, da do bi tako velikansko tovarno orožja, ki bo tretja največjih v Evropi in tako grabežljivi prsti tujih izkoriščevalcev lahko nemoteno tipljejo in grabijo naprej. Govori se sedaj že o eksploataciji nekega premogovnega revirja v Sloveniji, o izrabi velikega gozdnega kompleksa v Bosni — za izdelovanje puškinih kopit in drugih lesenih de-

lov orožja seveda (!), kakor tudi o eksploataciji rudnika Ljubija v severozapadnem delu Bosne.

Po referatu strokovnjakov, angleških in francoskih rudniških inženirjev, je to kvantitativno eden od največjih revirjev železne rude, po kvaliteti pa eden najboljših v Evropi. Če bi se rudnik moderno inštaliral, lahko daje do 1000 vagonov dnevno — 75% čistega železa. Vrednost je bila cenjena na 25 milijard francoskih frankov.

Neki angleški inženir je pokojnemu ministru Draškoviču ponudil, da s svojim društvom v svrhu eksploatacije vložijo 250 milijonov francoskih frankov ter se obveže, to vlogo povisati v najkrajšem času do milijarde. Dobiček naj bi si delila naša država in društvo na polovico. Minister Draškovič je to ponudbo odbil, ker je hotel da vzame eksploatacijo država sama v svoje roke.

Kakor se vidi, pripravlja „Omnium Serbe“ velikansko sleparijo. Vla-

ga samo 120 milijonov frankov proti 14%, ne riskira ničesar, ima svojo centralo v Parizu ter se skuša posrednim potom dokopati do največjih virov našega bogastva.

„Republika“ vprašuje: „Kaj se ne najde pametnih in treznih ljudi, ki bi apaske namene te družbe še ob pravem času spoznali in preprečili?“

Pametnih nam ne manjka; Pašič je pameten dovolj, francoski spekulant tudi, zato so se pa spravili na tako dobro spekulacijo in plodovito polje. Pametni so, dobro in trezno računajo, samo poštenosti ni nikjer. Ta manjka predvsem političnim prvakom, ki izkoriščajo svoj položaj in narodno primitivnost v umazane spekulativne svrhe.

Eugen Kvaternik.

11. oktobra l. 1871. so ustrelili nemško-madžarski krvoločenci na cesti med Plavčo Drago in Lupčim klanjem enega izmed najboljših sinov hrvaškega naroda: Eugena Kvaternika. V nedeljo, 11. t. m., so bratje Hrvati na odličan način praznovali 50letnico njegove smrti.

Eugen Kvaternik se je rodil dne 31. oktobra l. 1825. v Zagrebu. Njegov oče, dr. Romualdo Josip Kvaternik, je bil profesor zgodovine na takratni juridični akademiji. Mladi Eugen je obiskoval šole nekaj časa v Zagrebu, potem na Reki, povsod pa z dobrim uspehom. Na željo svojih roditeljev se je nameraval posvetiti teološkimi študijem. Ker je bil izvrsten dijak, ga je senjski škof Mirko Ožegović poslal v Budimpešto na tamkajšnje univerze. L. 1843. pa je spoznal, da mu manjka pravi poziv za duhovniški poklic in radi tega je nadaljeval svoje študije na pravni fakulteti. S tem se je očetu silno zameril. Eugen Kvaternik je bil goreč ljubitelj svojega naroda. Že kot mlad dijak je vzljublil Ilirca Ljudevit Gaja.

V času, ko se je odigravala odkrita borba med Madžari in Hrvati, je bival v tujini, srce pa mu je utripalo za svojo Hrvaško, v katero so l. 1846 radi nesoglasja z očetom ni mara povrniti. 1847. je vendarle prišel v Zagreb, kjer so ga sprejeli kot naslovnega bilježnika v državno službo. Služboval je v Varaždinu. Napočilo je viharno leto 1848., doba Metternichovega paševanja. Hrvatje so s 400 narodnih velmož broječo in sijajno deputacijo na Dunaju energično protestirali proti krutemu absolutizmu. V tej deputaciji je zastopal mesto Varaždin — Eugen Kvaternik. Prišla je pa kljub vsem protestom za Hrvate težka doba preganjanja in trpljenja. V šolah in uradih so Hrvatov vrivali nemščino, cesar pa Kvaternik ni mogel dalje gledati in zato je tembolj upiral svoje oči v — Rusijo. Leta 1858 je prodal na Reki svojo imovino za borih 500 goldinarjev ter se podal v Petrograd, kjer je v francoskem jeziku napisal brošuro „Mislil avstrijsko-slovenskega izgnanca-Hrvata.“ Razočarala ga je tudi Rusija, ker tudi tam ni našel za hrvaške težnje pravega razumevanja. L. 1859. se je podal v Pariz. Da bi francosko javnost zainteresiral za hrvaško vprašanje, je napisal delo „La Croatie et la confederation italienne.“ V časopisih je z vso vnemo branil interese svoje domovine. L. 1861. je deloval tudi na političnem polju, saj ga je izbralo hrv. ljudstvo v vinodolskem in ribniškem kotaru za narodnega zastopnika. V saboru je možato zagovarjal pravice Hrvatov S svojim delom v saboru pa se je Kvaternik Pešti in Dunaju silno zameril. Vodil je namreč neizprosno boj proti dunajskemu centralizmu. In zgodilo se mu je, da so ga kot „ruskega podanika“ prisilili, da je zapustil svojo domovino. V domovino se je vrnil l. 1867. Takratne nezdružave politične razmere so Kvaternika silno vznemirjevale. Bil je pač narodni revolucionar, ki ni trpel biča nad hrb-

tom svojega ljudstva. Njegov cilj je bila narodna revolucija. S svojimi prijatelji je zasnoval načrt, po katerem naj bi se narod dvignil zoper tlačitelje. In Kvaternik se je sam postavil na čelo pobune. 1871. 1. je vpriporil s 400 pobunjenimi graničarji spopade z vladnimi četami. Meglenega jutra, — bilo je dne 11. oktobra — je izdihnil Eugen Kvaternik, od strelav avstrijskih vojakov zadet, svojo blago hrvatsko dušo...

Stranke hrvatskega bloka so v Zagrebu na dostojni način proslavile velikega Hrvata. Osebito navduševalno je govoril narodni poslanec g. M. Drinković, ki je med drugim izrekel tudi sledeče: „Niti Kvaternik in noben Hrvat ni dal svojega življenja in delovanja za vidovdansko ustavo. Niti Kvaternik in noben Hrvat ni smatral, da so: batina, žandar, špijon in ječa simboli narodne neodločbe in državne svobode. Mi smo v Beogradu doživeli neizpodbitni dokaz, da je že sam provizorij od decembra leta 1918 do takozvane konstituante bil otrovan in izpolnjen s hlinjenjem in z mržnjo. Mi smo prožili dokaz, da je temelj, na katerem hočejo graditi takozv. edinstvo, postavljen na ponižanje, prevaro, samovoljo in na nesramno podcenjevanje. Vsi smo složni v tem, da o usodi Hrvatske ne more nihče drugi odločevati, nego edino hrvatski narod, zbran v hrvatskem saboru. (Veliko odobravanje.) In ta sabor more uređiti svoje odnose napram Srbom in Slovencem tako, kakor bo hotel in bo znal. Vsi smo složni v tem, da je na Hrvatskem gospodar svoje denarnice, svoje zemlje, svojega znanja in upliva samo hrvatski narod in da nikdo nima pravice, s tem imetjem razpolagati in odločevati, pa najsi je to najbližji brat ali sosed.“

Slava Eugenu Kvaterniku, katerega spomin je zdramil brate Hrvate iz plemenske brezbriznosti in jih napotil k slogi in vzajemnosti!

Uničenje reklame.

Ni dovolj, da ima vsaka vplivna oseba na vladi svoje inozemske trgovce za prijatelje ter jim za masne provizije preskrbuje večji del državnih nabav, domače podjetnike in trgovce pa ignorira, sedaj se je moral tudi modri in iznajdljivi minister financ oglasiti z naredbo, ki naravnost uničuje reklamo ter zatira razvoj domačih podjetij. Reklama je po sedanjih visokih taksah v večjem stilu nemogoča in omejena samo na trgovske in obrtne lokale. Da čujemo, kako je g. minister to novo izžemanje zasnoval:

Z naredbo od 1. septembra t. l. se deli reklama na začasno in stalno. Med začasno spadajo objave koncertov, prireditelj itd., med stalno pa vse ostalo, kar služi plasiranju produktov: napisi, table, svetlobna reklama, afišeri in sploh vse, kar se izven trgovskega lokala plakira in razobeša. Ta stalna reklama je podvržena sledečim taksam:

Za format do 1/2 kvadr. met. 40 dinarjev, do 1 kvadr. met. 80 dinarjev, čez 1 kvadr. met. 150 dinarjev, po vzorcu reklame.

To bi se dalo razumeti pri velikih ploščah, ki zavzemajo dosti prostora. Predstavljamo si pa za primer neko večje podjetje, ki si da izgovoriti 1000 reklamnih plakatov format 95-126 cm ter hoče spočetka afiširati 300 plakatov. Ker je format večji od enega kvadr. met., mora plačati za vsak format 150 dinarjev davka, to je za nameravano afiširanje 45.000 dinarjev — skoraj trikrat toliko kot bi ga stal tisk in vsi drugi stroški. Če danes afišira in plača ta ogromni davek ne velja to za eno leto od danes naprej, temveč samo do konca kalendarskega leta, s 1. jan. prihodnjega leta, to je čez par mesecev bi moral še enkrat odšteti to veliko svoto.

To je več kot navijanje, kdo naj še dela reklamo! Trgovskemu in industrijskemu proevitju je ta balkanska odredba v najvažnejšem času prikrajšala nit življenja. Kakor vse, kar izhaja iz Beograda, tako tudi ta unikum davčnega pritiska ubija v prvi vrsti male podjetne obrtnike in trgovce, ki v kulturnih državah mnogo izdajo za uspešno reklamo, da jih svet spozna. Pri nas jim to ni mogoče, ubijejo jih veliki stroški in zato se bodo morali omejiti na „dučane“ po balkanskem

vzorcu, kjer prmanjuje pismenih ljudi in zato tudi reklame.

Minister je zvit, zato si misli: „prečani so „pismeni“, naj plačajo“, mogoče bo razpisal davek tudi na žepne robce, ker so ti samo pri nas splošno v rabi, Balkanci se smrkajo z roko od nosa, zato pri takem davku ne bi trpeli.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Pašič se počuti na francoskem prav dobro. Ministrom kolegom javlja v Beograd, da se mislita vrniti s kraljem v Beograd preko Sv. ce enkrat — a še v oktobru.

V Pašičevi odsotnosti še vedno zboruje ministrski svet, ki e na zadnji seji poslušal, kako je začasni predsednik Tričković čital Pašičevo pismo, v katerem poroča Pašič, kako se je razgovarjal o albanskem vprašanju s kraljem in francoskimi politikami.

Ministri so sklenili, da se skliče parlament dne 20. t. m. in bodo pozvali za ta dan iz Pariza tudi Pašiča.

Finančni minister Kumandri se odpravlja dne 15. t. m. v London zastran zunanega posojila. Za dobo njegove odsotnosti ga bo nadomestoval g. Krizman.

ITALIJA.

Iz Rima poročajo, da je zunanji minister della Toretta od našega zastopnika kategorično zahteval, da se jugoslovanske čete takoj umaknejo ob albanski meji, sicer da bi bila Italija primorana k tozadevnim energičnim korakom. Casopisje, osebno „Stampa“, piše, da je jugoslovanska vlada vzela napadalne namene Albancev kot dober vzrok za koncentracijo čet ob albanski meji. Značilno je, da je ministrski svet popolnoma odobril postopanje della Torette.

„Messaggero“ doznava iz Pariza, da se bosta g. Pašič in delia Toretta sestala v nekem gornjeitalijanskem mestu, kjer bosta sporazumno „reševala“ baroško vprašanje.

Glede albanskega vprašanja so zagrebške „Novosti“ mnenja, da se bo Francija postavila ob našo stran. Vsaj tako sta baje izjavila Briand in Millerand našemu sivozasemu Pašiču.

Beneška konferenca je odločila, da se v Zapadni Madžarski izvede plebiscit. To velja za Sopronj in okolico.

MADŽARSKA.

Na Madžarskem pripravljajo monarhisti vojaški udarec proti Avstriji, s čimer bi se omogočil povrat Habsburžanov. Vlada kliče vojaške obveznike pod orožje. Vsak dan odhajajo vlaki z regularnim vojaštvom na zapadno-madžarsko mejo. V Avstriji so vsled monarhističnih spletkarji na Zapadnem Ogrskem in vsled notranjega bankrotnega položaja zelo vznemirjeni. Avstrijska zvezna vlada stoji permanentno v stiku s kabineti male antante.

GORNJA SLEZIJA.

V Zenevi je svet Zveze narodov rešil gornješlezijsko vprašanje v za Nemčijo jako neugodnem smislu in sicer tako, da pripadeta: Königshütte in Katowice Poljakom — mesto Bytom in velik del okraja Nemčiji, okraja Ples in Rybnik pa Poljski. S sedanjo rešitvijo so ustvarili za Nemčijo neugoden kompromis med — nevtralizacijo industrijskega ozemlja in čisto razdelitvijo. Nemški kabinet Wirth je vsled te rešitve postal protlematičen.

Modri ministri.

Novi davki na vidiku? „Jutarnji list“ poroča iz Beograda: Ministrski svet razpravlja že mesec dni v svojih sejah o proračunu. Kljub temu, da so se postavke posameznih ministrstev znatno reducirale, je večina ministrov prepričana, da ravnotežja v budžetu ne bo mogoče vzpostaviti, ne da bi se čemem ukinitili izdatki, ki spadajo k vitalnim potrebam naše države. Redukcija v posameznih resorjih je šla tako daleč, da se je nameravalo ukiniti nekatere fakultete in večje število gimnazij. Ker je pa ta namera vlade trčila na razumljivo opozicijo šir-

ših krogov, jo je ministrski svet opustil in rešil, da se izdatki za šolstvo znova votirajo. Ker z vsoto od 5 milijard dinarjev ne bo mogoče vzpostaviti finančnega ravnotežja, se bo v bodočih ministrskih sejah razpravljalo o možnosti novih — davkov. Davki bi morali znašati še eno in pol milijardo, tako, da bi dohodki dosegli višino 6 in pol milijard dinarjev. — Lepa se nam obeta pod sedanjim režimom!

Ministrstvo za socialno politiko proučuje način dobrega delavskega varovanja. Poslalo je v Čehoslovaško in v Nemčijo po enega uradnika, da se nauči poslovanja, ki je v tamošnjih delavsko-zavarovalnih institucijah v rabi. Naša ministrstva za jato ministrskih „činovnikov“ so zares jako ukazejlna in podjetna. Neprestano pošiljajo komisije in posamezne uradnike, da to in ono kupijo ali pa proučijo v tujini. Clanom takih komisij se ne godi slabo, težko dobo naukov in težave trgovskega pota si sladijo z masnimi dietami in z velikimi stroški, ko pa pridejo domov, ni ne bolj-sega gospodarstva in tudi nikakega socialnega napredka. Tega pa za to ni, ker se z delavskim vprašanjem — bavi tudi ministrstvo policije, ki je aparat, svoje policaje in pandurje izsolalo v rusi caristični reakciji. Socialna politika v rokah policajdemokracije ne bo napredovala, če se tolike „proučuje“ in obljublja. Ali bo policijski teror vse razbil in v sedanjem pravcu naprej gazil in trpinčil delavski življenj, ali se bo pa na socialno-političnem polju naprej — varčevalo, kakor se je sedaj započelo.

Ministrstvo šun in rud izdejtuje nov lovski zakon, ki bo veljaven za celo kraljevino. Predno bo pa ta lovski zakon dovršen in uzakonjen, bo sklicana tozadevna posebna anketa v Zagreb, da povejo svoje mnenje o tem novem zakonu gospodarski interesenti in lovski krogi. Ankete o novem lovskem zakonu se bosta gotovo udeležila g. pokrajinski namestnik Hribar in beljski direktor Kristan kot preizkušena lovca na jelene, merjasce in čapje.

Proračun „izenačuje“! Narodna skupščina je prodala 7000 kg svojih „stenografskih zapiskov“ po 1 dinar 20 para za kilogram in je svoto 8400 dinarjev žrtvovala za „izenačenje državnega proračuna.“ Tragika „izenačenja“...

Izza kulis vlade Pašič-Pribičević — Paris — Beograd.

V Pašičevi odsotnosti igra njegova gospa veliko ulogo. Ker so ženske, zlasti stare, bolj na verski strani, zato je častiljiva Pašičeva „domaćica“ začela svoje zastopstvo „edinstvenega“ dela na cerkvenem polju ter priredila te dni čajni večer na čast episkopa čehoslovaške cerkve Gorazda. Povabljeni so bili: patrijarh Dimitrije, metropolit Varnaba, več episkopov in prvi kraljevi adjutant general Hadžič, povrh pa še delegacije ženskih društev in razne druge najuglednejše osebe. Stari Pašič je lahko miren v Parizu, diplomatski talent je že tako ukoreninjen v njegovi familiji, da se vsi njeni člani, vsak na svojem mestu v njem udeležujejo. Gazda v Parizu v doslej še nepojasnjenih smereh — sin Rade s francoskimi kapitalisti radi „Omnium Serbe“, gospa pa doma s prvakom čehoslovaške cerkve, ki je bil ob priliki tega čajnega večera počaščen po ženski deputaciji s „panagijo v dijamantih“ (znak episkopskega dostojanstva, ki se nosi okrog vratu). Res, dobra diplomatska familija: mati ima uspehe na cerkvenem polju, sin pa na trgovskem, samo o očelovili v zunanji politiki še nismo prav ničesar čuli.

Tudi dober vzrok Pašičevega odhoda. Mitroviška „Srbija“ (radikalni list) piše: „Odkar sedijo v Beogradu ljudje iz Avstrije na ministrskih stoli, ni več političnih in diplomatskih tajnosti. Vse se iznese na trg že prej, predno se je pričelo. Za vsako odredbo ministrstvo in če njen značaj zahteva še tako strogo tajnost, dozna „Pravda“ demokratski list, ter jo tudi objavi, še prej, predno je ministrska seja dovršena. Tako neresno igranje

z državnimi interesi zamerila in ogabila se je starcu.“ To bo menda tudi vzrok, da je starec — bojo Nikola Pašič šel v Pariz, da se tam po svojih starih navadah zopet enkrat „tajno“ razgovori, potem pa nevoljo nad avstrijsko v beograjskem parlamentu v kakih toplicah opere.

Listu „Srbija“ smo res hvaležni, ker smo zvedeli nov razlog Pašičevega odhoda in pa izraz slovesa, ki ga slovenski in hrvatski, t. j. prejšnji avstrijski policajdemokrati vživajo kot ministri med svojimi srbskimi tovariši.

Beograjska akademska omladina in Udruženje vojnih invalidov sta sestavila ožji odbor, ki se bo bavil z bojkotom vseh onih bankirjev, bogatašev in trgovcev, ki niso podpisali državnega posojila, ali pa prav malo. Ako bodo te ljudi bojkotirali študenti in invalidi, ne bo bojkot nič hudega. Radovedni smo, ali se bo ta bojkotski ožji odbor lotil g. Pašiča, ki ni podpisal niti ficka državnega posojila. Pri Pašiču bi morda študenti in invalidi več opravili kot pa pri velekapitalistih — no, pa saj je tudi Pašič milijarder.

Prosvetnega ministra Pribičevića ovažuje samo slovensko učitelstvo — a ne srbsko. V Beogradu je zborovalo 11. oktobra učitelstvo iz Srbije. Razpravljalo se je o zakonskem načrtu o ljudskem šolstvu. Diskusija o tem vprašanju je nastala tako burna, da je red zborovanja prišel v skrajno nevarnost. Večina govornikov je govorila o nedostatkih tega načrta. Popoldan se je z nova razvila razprava o omenjenem zakonskem načrtu, ki vsebuje mnoge novotarije: tako n. pr. razširjenje elementarnega pouka na 8 let, onemogočitev privatnega šolstva, uvedbo šolskih zdravnikov, omogočitev učiteljem, da lahko zavzemajo upraviteljska in nadzorniška mesta. Karakteristično je, da so na tej skupščini mnogi učitelji napadali prosvetno politiko ministra Pribičevića in izrazili željo, da se naj umakne v interesu narodne prosvete s svojega ministrskega mesta, ker je on s svojim strankarskim delovanjem ozlovoljil ogromno večino ljudskošolskih učiteljev v Srbiji. Skupščina se nadaljuje.

„Kako dolgo naj še čakamo, kličemo v „Balkanu“ št. 265 iz vojske odpuščeni učitelji ministru prosvete. Vsak od njih je skusil trpljenje vojne, eden več, drugi manj, ko pa je napočil mir, so se vsi povrnili v meščansko, civilno življenje ter sprejeli razna dobra in slaba učiteljska mesta — vsi drage volje in polni vneme, da delajo na kulturnem polju za narod, ki je po težkih vojnih časih tako potreben miru in izobrazbe. Komaj so se v novo življenje nekoliko uživali, so že morali zopet v vojaško službo, da odslužijo svoje „roke“ — dalje in skrajšane. Ko so to odslužili, so se takoj stavili zopet na razpoloženje ministru prosvete. Vojaško obleko so slekli in vojaško službo so odslužili, civilne ne nimajo. Na prijavo ni nobenega odgovora in iz vojske odpuščeni učitelji čakajo brez pare v žepu in ne vedo, s čim naj se preživljajo. Kar so imeli, so že davno prodali, da si kupijo kruha in sedaj čakajo v največji brigi, kaj bo jutri — na vpoklic v službo. Čakajo in čakajo, ker ne vedo kako se danes v prosvetni dobi policajdemokracije pride do službe. Sli naj bi med demokrate, zabavljali naj bi čez druge stranke, vpili „živjominister policije in prosvete“ — in bit bi že davno v službi. Če se pa na to got ne podajo in če se tako ne pokažejo, bodo še dolgo, dolgo čakali.

Celo vladni Turki so proti prosveti Pribičevića. Muslimanski narodni poslanec Sakib Korkuti je vložil na prosvetnega ministra interpelacijo, v kateri vpraša g. Pribičevića: Zakaj so v komisiji za izenačenje učnega načrta v osnovnih in srednjih šolah samo srbijski profesorji? Gospod Korkuti v ravnokar omenjeni interpelaciji umiva g. Pribičevića radi raznih odlomkov v ljudskošolskih knjigah, ki naravnost zalijo ponos Hrvatov v Bosni in Hercegovini. S prosveto g. Crnozarija niso zadovoljni Srbijsanci, ne Hrvati, še celo Turki ne — udatnostne brzojavke radi zaslug na prosvetnem polju prejema g. minister Pribičević samo od slovenskih profesorjev in učiteljev. Vsekako značilno poglavje je udanostna brzojavka iz

knjige slovenskih — Hlapcev in klečepalcev!

Značilno za našo justico! „Jutarnji list“ poroča iz Beograda: Preiskovalni sodnik zbira material o atentatu na bivšega regenta, a sedaj kralja Aleksandra. Ta sodac ne poroča nikomur o svojem delu, ne informira niti vlade. Vsa javnost čaka, da pride to krivci pred sodišče čim prej, da, celo med političnimi krogi se oglašajo glasovi nezadovoljstva radi odlašanja s sodno obravnavo, saj to vedno odlašanje ubija moralni prestiž naše zemlje, ker preiskovalni sodnik samo molči. Kakor je razvidno, še nikakor ne misli preiskovalni sodnik kmalu zbrati vsega materiala, ker je zaprosil pred nekaj dnevi pri notranjem ministrstvu, naj mu da ono material o zgodovini komunističnega pokreta pri nas. Je vendar čisto jasno, da ne spada zgodovina komunističnega pokreta k talentorskemu procesu, ker dolžnost sodnika je, da sodi o atentatu, a ne o komunističnem pokretu kot takim, ki pri nas ni bil kazniv do uveljavitve zakona o zaščiti države. Seveda, g. Pribičević je pristal na prošnjo preiskovalnega sodnika in mu bo vročil zgodovinski material. Potem takem bo se dolgo trpelo, predno bo prišlo do sodne obravnave atentatorja Stejiča in njegovih drugov, če jih bodo sploh kedaj sodili. Tako je pač tu pri nas, ko nam ministruje g. Svetozar Pribičević, ki je minister: prosvete, notranjih del, policije in menda tudi justice.

V znamenju korupcije.

Pop se pač povsod udejstvuje! — Belgrajska „Republika“ je v eni zadnjih številkih citirala vse „odlične“ osebe, ki so zapletene v afero „Omnium Serbe.“ To so: 1. Rade Pašić, direktor Hipotekarne banke in sin ministrskega predsednika Nikole Pašića. 2. Oton Fišer, II. direktor omenjene banke, zet bivšega radikalnega ministra Joe Stankovića. 3. Miodrag Vašić, sorodnik omenjenega ministra. 4. Velizar Janković, minister na razpoložljivosti. 5. Pravoslavni pop in podpredsednik skupštine dr. Janjić. 6. Pera Živković in Radoje Lazić. — Brez popa pač nikjer ne gre! Pop Janjić je na Bledu samostojnim backom pridigoval „boj rimskemu klerikalizmu“, pop Janjić je spremljal Puoljo na apostolskih potovanjih in pop Janjić ima svoje prste tudi v umazani aferi „Omnium Serbe.“ Pa naj kdo poreče, da pravoslavni „klerikalizem“ ne procvetava, ko se pa njegovih predstavitelji udejstvujejo povsod: v politiki, denarnih spekulacijah itd.

Brez avtomobilov ne gre. — Ministrstvo za finance je odobrilo 150 tisočdinarski kredit za nabavo zaprtega luksusa-avtomobila, ki je namenjen upravniku mesta Beograd. Ker se tudi avtomobili neko prometno sredstvo, se bo najbrže tudi ta izdatki pokrili iz investicijskega državnega posojila. Brez avtomobilov pač belgrajska gospoda ne more shajati, kljub temu, da se je pred vojno zadovoljevala tudi s fujakerji najsumljivejše vrste.

Ali je to mogoče? Subotički „Narod“ piše: „Branko Milić iz Baranje je bil pod vladno Bele Kuna v Pešti. Kjer je baje bil slušatelj devetega semestra medicine. Kakor on sam zagotavlja, so ga boljševiki proglasili za doktorja medicine in je bil nameščen kmalu potem za pomožnega zdravnika v Zita-bolnici v Pešti. Istočasno pa je bil v Pečuju vpisan na pravni fakulteti, kjer je baje polagal tudi neke izpite. Tako je slušatelj medicine v Pešti dozoreval v Pečuju za jurista. Še do današnjega dne ni znano, kako se je ta človek preril do službe občinskega zdravnika v Kaču. Nato je odšel v Subotico. Urgel je medicino in pravo na klin ter zaprosil za službo jasno, da v carinarni, kjer so ga udi sprejeli. Ker je pa še tamkajšnje carinarne postenjak (bela vrana; op. ur.), in se ni dalo ničesar „zaslužiti“, jo je Milić korajžno odkuril. Baviti se je začel z zakonitimi odvetništvom. — Kljantom, ki so imeli kakšnega sorodnika v preiskovalnem zaporu, je obljuboval za visoke svote, da jim kot „preiskovalni sodnik“ lahko pripomore do svobode. Ko je vladni komisar v Baji doznal za te lumparije, je dvignil proti tačas že ubežnemu Branku Miliću obtožbo. In veste, kje se nahaja

se sedaj ta lopov? V Somboru, kjer je zavzel mesto drugega državnega pravdnika. . . . To je samo pri nas mogoče!

„Mädchen für alles.“ „Neven“ poroča: G. Dimitrije A. Kuzmenovič, bivši policijski komisar, je postavljen za sekretara prve klase v županijskem agrarnem uradu v Subotici. — Pri nas se smatra policijsko službo kot nekak predpogoj za vstop v vse druge panoge v državni upravi. Pravoslavni teologi zapuščajo bogoslovja in vstopajo kot „pisarji tretje klase“ v policijsko službo. Policijska služba jih potem usposobi za vse druge stroke. Uporabnost teh ljudi v upravi, finančni in drugih strokah je naravnost presenetljiva! G. Pribičević ve ve, zakaj nam je potrebna mogočno organizirana policija. Naš uradni aparat namreč ne funkcionira, treba je sposobnih moči in teh nam nihče ne more nuditi razen policija. Policija v naši državi je tvornica takozvanih „Mädchen für alles.“ Pa naj kdo poreče, da g. Pribičević nima obilnih zaslug za državno konsolidacijo.

Vse po „propisu.“ V nekem srbskem listu čitamo, da je neka tuja misija pripeljala celo ladjo živih za uboge otroke. Od Amerike do Gruža (carinska postaja blizu Dubrovnika) je šlo vse gladko. Tu so se pa začele strašne muke, da se pošiljatev reši carine, da minister da „rešenje“, da se to „rešenje“ sestavi in spiše, da g. minister podpiše, da se sporoči carini, da sporočilo prehodi vse carinske inštanse itd. To traja že skoro 3 mesece. V tem času pa prihajajo naši prijatelji v skušnjavo, da izgube še zadnje betvice potrpljenja ter nadaljujejo svoje potovanje kamor koli — ali v Turško, ali Djurdžijansko, Armensko, kjer jih ne bi ta maltretiral, komur hočejo pomagati. Enako je stvarmi, katere je ameriški Rdeči križ poslal v Beograd. Dva mesca se že ogreva vagon na solcu in čaka na razna „rešenja“ — to je na to, da se vse stvari pokvari in pokradejo.

Pri nas je vse mogoče. „Večer“ prinaša: Neki finančar je prijavil okrajni oblasti v Darovaru, župnika v Gjulavasi, da ima v svoji sobi Franja Jožeta in njegovo ženo. Ker je ta župnik tudi narodni poslanec, — se je obetala vsled tega lepa prilika veleizdajniške senzacije. Lepega dne navali v župnikov dom komisija, ki je pa morala konstatirati, da je prijavljeni cesar Franc Jožef — pesnik Petar Preradovič, cesarica, njegova žena pa — pesnik Gundolič.

Liga za pobijanje korupcije. V Subotici so osnovali „Patrijotsko ligo za pobijanje korupcije.“ Ta družba je tajna in ima po vseh večjih mestih v Vojvodini svoje filijalke. Njen cilj je obveščanje javnosti o vseh slučajih zlorabe in korupcije, ki jo zagredujejo javni organi ob priliki vršitve svojih uradnih dolžnosti. — Nam se pa močno dozdeva, da bi bila potrebna ustanovitev posebne „lige“, ki bi to „patrijotsko“ družbo senzacije lačnih fašistov strogo nadzorovala. V Vojvodini so namreč razmere vse drugačne, nego pri nas.

Na državnem posestvu v Belju — direktorski domeni g. Kristana že zopet smrdi. Na beljsko posest se zopet odpravljajo posebna arketna komisija, ki bo preiskala najnovije afere, o katerih se govori v zadnjem času v javnosti: Tako poroča „Narod“. Od kar se kreta na beljski domeni v ulogi direktorja g. Kristana, vedno preiskujejo kake nove afere. Gospod kr. namestnik Hribar, Kristanov lovski prijatelj, se naj čuva, da še ne bodo njega vpleti v kako beljsko afero, ker na lovih se pripeti marsikaj.

Domače vesti.

Na uvodnem mestu smo spregovorili danes v številkih. Zanj smo poročali v splošni, poljudni razpravi o slučaju velike nejasnosti in zmenečnosti, ki vlada v naši notranji politiki, posledica je bila, da je izostala — štev. 114 in da je prihodnja številka morala iziti v neobičajni porazdelitvi uvodnih člankov. Številke, ki rastejo pod današnjim režimom, se doslej še ne morejo spraviti v zvezo vsakovrstnih paragrafov in določil „svobodnega tiska“, zato je pa umestno in potrebno, da včasih o njih spregovorimo, ker še menda nismo tako daleč,

da bi se zabranjevalo govoriti tudi o tem, kar nosi danes ubogi davkoplačevalec na svojih plečah. Iz navedenih števil se kaže največja nevarnost našega položaja na zunan in znotraj in če tudi prepovedo, davkoplačevalcem govoriti o bremenih, ki jih morajo nositi, ne bodo uveljavili in povzdignili našega kredita in ugleda na zunan. Ves svet že ve, da imamo 50.000 žandarjev, to je na 240 prebivalcev po enega nešteti velikega števila vsakovrstnih pandurjev, in da je policajdemokracija v stanju, povečati to velikansko število tako daleč, da bo vsak pošteno misleč človek, ki si upa svoje mnenje tudi povedati in razne težnje razodeti, imel svojega pandurja za hrbiom in njegovo roko vedno na ustih. Če bočelo, pa naj privede, tako daleč, nastal bode sicer molk, v človeštvo pa imamo vendarle toliko zaupanja, da to ne bo ostalo, da si vsaka reakcija sama pripravlja konec.

Občinam, okrajnim zastopom, hranilnicam, društvom, zdruham, kmet, podružnicam! Narodna skupščina začne kmalu delovati. Glavna točka njene dela bo sklepanje o proračunu za leto 1922. Pri tej priliki se bo obširno razpravljalo o naši davčni politiki in pobijalo mišljenje, katero razširjajo zadnje tedne liberalni listi, da kmet — premalo davka plačuje. Pri razpravi o proračunu se bo zahtevalo, da vlada po določenem kurzu prevzame vojna posojila mladoletnih oseb, občin, okrajnih zastopov, ustanov, hranilnic, združenj in manjše svote vojni posojil. To zahtevo stavi naša stranka že od prevrata sem, tudi liberalni krogi so opustili svoje nasprotno stališče, o čemur priča dopis v „Slov. Narodu“ od 12. t. m., to je soglasna zahteva vseh gospodarskih krogov v Sloveniji in na Hrvaškem. Da se znatno podpre akcija naših poslancev, naj vse občine, okrajni zastopi, zadrage in društva v najkrajšem času sklepajo o teh dveh zadevah in takoj pošljejo tozadevne resolucije Jugoslovanskemu klubu v Beogradu, narodna skupščina.

Dolgo — dolgo se je držal — g. poverjenik dr. Vlado Ravnihar namreč. „Narod“ poroča na uvodnem mestu, da je razrešen posla poverjenika za pravosodje g. dr. Ravnihar, ki se je držal od začetka slovenske pokrajinske vlade z malimi presledki do danes na poverjeniškem mestu. Bivše pravosodno poverjeništvu je v smislu ustave odpravljeno. Na njegovo mesto pride oddelek pravosodnega ministrstva pod vodstvom dvornega svetnika dr. Janko Babnika. Svoj čas se je tati „Narod“ zadiral nad dr. Brejcem in dr. Verstovškom, češ, da se nečeta ločiti od mize pokrajinske vlade, ki je neka nepotrebna. No, dr. Ravnihar se je silil na poverjeniški stolček do danes, živinozdravniki Ribnikar ga pa sploh ne bo zapustil. Dr. Ravnihar se bo preživljal kot advokat, živinozdravniku pa, ki ni bil niti za tržnonadzorniški posel, pa so stesali demokratije korito IV. čin. razreda, da ne bo trpel pri svoji telesni obsežnosti pomanjkanja, ker duševne zmognosti niso in ne bodo preživljali g. Ribnikarja.

Zel. ravnateljstva bodo odpravili iz varčevalnih razlogov. Vodstvo železnice bo centralizirano pri glavnem ravnateljstvu v Beogradu. Uradnike dosedajih ravnateljstev bodo deloma uporabili kot prožne inšpektorje, deloma pa jih bodo prevzeli h glavnemu ravnateljstvu v Beograd. Centralizirani ravnateljjski aparat bo šele funkcioniral, osobito — ker mu bo sedež v Beogradu. V znamenju centralizma v znamenju — nazadnjaštva, še večjega nereda in korupcije.

Kako homo od sedaj zanaprej potovali po državnih železnicah? Ministrstvo saobračaja je izgotovilo nov pravilnik o ureditvi vprašanja glede železniških potnih kart. Po tem novem pravilniku bo smelo potovati v vagonu vsakega razreda samo strogo odmerjeno število potnikov. Ako ne dobi potnik višjega razreda prostora, potem si lahko poišče sedež v nižjem razredu, a se mu povrne svota diference, ki jo je plačal za sedež višjega razreda, a se je vozil radi pomanjkanja prostora v nižjem. Potnik ima tudi pravico, da opusti potovanje, ako ni zanj primerne prostora, tudi v tem slučaju mu mora železniška uprava povrniti izdatke za karto. Ta novi

pravilnik stopi v veljavo za državne železnice s 1. novembrom t. l.

Kritično za novoizvoljene pravoslavne vladike. Minister ver ni potrdil novoizbranih pravoslavnih skofov, ki so bili izvoljeni na zadnjem arhijerejskem zboru. Pri tej priliki izvoljeni baški vladika g. Irinej Cirič ni potrjen. Vzrok nepotrditve je: ker nameravajo zmanjšati število pravoslavnih vladik. Poprej so nameravali za vsakih 50.000 vernikov osnovati posebno skofijo, a tolikega vladicanstva ne dopušča državni budžet.

Lepo skrbijo socialpatrijotje za revne sloje. Na seji celjskega občinskega sveta 10. t. m. je predlagal socialpatrijot — odbornik Koren sledeče: „Mleko na trgu se že menda od prevrata ni pregledovalo. Naj se večkrat pregleda in preizkuša. Slabo mleko se naj zaseže za ubožno hišo in ne izliva“. Predlog je bil sprejet. Za siromaka je vse dobro, tudi skvarjeno mleko. Lepa skrb socialpatrijotov za prehrano proletarijata s skvarjenim mlekom.

Rogaška Slatina. Za časa letosnje sezi je postavila v stanovanjski urad državnega zdravilišča poleg pisalne mize uradnika napizale pušica slatinskega sokolskega društva. To je čisto nova upeljava v državnih uradih! G. ravnatelj, zdaj ko ni več gostov, bi bilo znabiti boje, da postavite pušico na Vašo pisalno mizo!

Trojno mlado življenje uničeno. Iz Cirkevc pri Pragerskem poročajo: V torek, dne 11. t. m., so imeli vojak iz Slov. Bistrice po naših pašnikih strelne vaje. Trije šolski dečki, imenoma Unuk, Celan in Belca, so našli na pašniku nekrepirano kroglo in so menda udarjali po užigalniku. Danes dne 13. t. m. okoli 10. ure dopoldne se je morala zgoditi nesreča. Belca je bil najbrže takoj mrtev, ima preluknjena in razmesarjena prsa. Celan je še dihal kakšne pol ure; v sredi čela se mu vidi trivoglata rana, rke in noge raztrgane. Tudi tretji: Anton Unuk, je med tem, ko pišem to poročilo, umrl. Trebuh ima raztrgan, da so izstopila čreva, oko je izbito. Vsi trije so osmojeni od smodnika, na nogah meso raztrgano in nekatero kosti zlomljene.

V Ostjeku je prenehal izhajati list „Slavonische Presse.“ List je izhajal 37 let.

Iz Čehoslovaške ne čitamo nikakih poročil o slabih razmerah na železnicah, ker je minister saobračaja kat. duhovnik Sramek. Ko je ministroval jugoslov. saobračaj dr. Korošec, so znali razni Deržiči in socialpatrijotje marsikatero zapisati na nestrokovnjaško izobrazbo dr. Korošca. Vsekakor zna kulturnobojna Čehoslovaška, bolj ceniti ministrske talente, četudi so kat. duhovniki, kot naši narodni in internacijski socialpatrijotje.

Kako se vrši podpisovanje državnega posojila? Mitrovička „Srbija“ objavlja imena vseh onih Mitrovičanov o katerih domneva, da bi lahko kaj podpisali. Med temi imeni je lepo število takih, ki slišijo na: Rada, Joca, Toša, Jovan, Spasa, Sana, Steva, Djoka, Vasa, Danila, Pera, Dušan, a tudi Salamon in Josef.

Cudna zapuščina ministru. Tedni se oporočil neki trgovec iz Srbije 100.000 dinarjev onemu ministru naše kraljevine, ki bi prvi uvedel batine v naši državi. Dosedaj se nam ni znano, ali bo kateri od ministrov izpolnil poslednjo voljo pokojnemu, ne vemo pa tudi, ali se naj te, za 100.000 dinarjev oporočene batine preizkusijo na ministrh. (Neven, št. 222).

Soldato-poeta. V „Veliki Srbiji“ čitamo stihe nekega podpukovnika iz Prištine, kateremu „pesniška“ žila v patrijotizmu narodnega edinstva tako le utriplje: „Ali jedan jezik osta — U narodu sa tri vere: — Niti jatagan nije mogo — Da narodni jezik spere — Od Timoka do Jadrana. — Svud se srbski zbori: — Na jeziku materinskom — Tu se srpska pesma ori.“ Torej srbski jezik je ostal, govori se od Timoka do Jadrana in ta obsežni svet tudi od srbske pesmi doni! Zares, lepa fantazija srbskega šovena in vredna, da se ovekoveči v svetovnem listu „Velika Srbija“ — glasilo vele-srbske stranke, ki se je to dni v burnim prepiru in škandalom v Beogradu likvidirala. Podpukovnik pa, ki ima tako diven pesniški talen, naj bi se rešil težke vojaške službe in po-

svetil širokogrudni in bojeviti muzi, ki ogreva in navdušuje vse bedaste sovinište.

Beg atentatorjev. Pretekli petek se je atentatorjema Istvan Juhaszu in Savi Nikoliču posrečil beg iz zaporov uprave mesta Beograd. Dve uri pozneje so ju žandarji zasačili ob Donavi, kjer sta se skrivala v vrbovju. I. Juhasz je bil v težkih okovih in se je osvobodil na ta način, da je v dvorišču ob priliki odmora našel malo pišto, ki so jo „ostavili“ delavci. V teku treh dni je težke okove prepilil. V času jutranjega odmora se jima je posrečilo preskočiti visoki zid in hitro pobegniti.

Ustrelili so v Splitu 9. t. in 8 kmetov, ki so bili radi razbojništva obsojeni na smrt.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 240-242 naših kron. Za 100 avstrijskih kron je plačati 12 naših K. za 100 nemških mark 198-200 naših K. za 100 laških lir 970-975, m. za 100 frankov 1800-1810 jugoslovanskih kron.

Iz Maribora.

K dopustu profesorja g. Favai-ja

je tudi „Tabor“ od 14. t. m. posvetil nekaj misli. Te misli niso slabe, zahajajo pa v listu, ki je dosegel rekord v obrekovanju in blatenju g. Favai-ja in to opravičuje sumnjo, da se za „Taborovem“ mišljenjem od danes skriva hinavščina, ki je ravno tako nizkotna, ko dolga vrsta nekdanjih napadov. Povdarili smo in povdarjamo, da ta odpust ne odgovarja etičnemu in zapadno-evropskemu pojmovanju, ki se pričakuje od državne oblasti kakor od vseh činiteljev javnega in družabnega življenja, gotovo bo pa tudi to, da v zadevi g. Favai-ja ne eksistirajo policijski akti, ki bi vsaj približno odgovarjali perfidno nakopičenemu obrekovanju po starih številkah „Tabora“, „Napreja“, „Enakosti“, „Volksstimme“ in socijalpatriotske volilno-bojne „Krvave sekire“. Našel se je pošten socialist, ki je nekdanje izpade v zadnji „Enakosti“ kolikor toliko popravil in prekalil in sedaj je na državni oblasti ležeče, da iz Favai-jevega akta izmeče vse rdeče in plavo označene politično-strankarske izrodke prej navedenih listov, ki so tvorili doslej glavne razloge in motive tega krivičnega čina, na podlagi preostalega, po našem mnenju

prav malega policijskega materiala pa naj se da g. Favai-ju prilika, da se brani. Zadeva je v javnosti, zato naj se pred pričami očisti, prenaglen odpust pa v interesu ugleda države in njene oblasti takoj anulira.

Strokovna zveza, odsek za Krčevino-Lajtersberg priredi v nedeljo, dne 16. oktobra ob 1/5. uri dve mični in podučni predstavi.

Pod naslovom „Nesramnost“ priobčena notica v „Straži“ št. 144 od 29. decembra lanskega leta je temeljila na napačni informaciji. Uredništvo.

Razgled po svetu.

Naval na trgovine. V zadnjih dneh preteklega tedna je bila na Dunaju, v Gradcu in v drugih mestih v Avstriji vsled silnega padca vrednosti avstrijske krone razširjena vest, da bo država že v nekaterih dneh napovedala bankrot. Ta vest je prebivalstvo tako silno razburila, da je navalilo na borze, se hotelo za vsako cenno znebiti avstrijskih kron, a po možnosti kupiti veliko blaga. Naval na trgovine je bil tak, da je morala posredovati policija. Cevlji, obleka, pe-

rilo itd. so popolnoma razprodani. — Ena moška obleka stane sedaj v Avstriji 50.000 K, en par čevljev 10.000 K, 1 kilogram masli 1000 K itd. Velike trgovine v Avstriji so večinoma zaprte, ker so trgovci poprodali vse svoje blago. Prebivalstvo Avstrije je trdno prepričano, da za to državo ni nobene rešitve.

Samomor zaradi — konja. Kmetica-vdova Brochard v Roncevauxu na Francoskem je imela staro kljuse, ki ga je imela tako rada, da je sklenila umreti s kljusetom vred. Nekega dne ji je kljuse obolelo. Ženica je poklicala živilozdravnika, ki je dognal, da ima kljuse nalezljivo bolezen, ter da se mora kljuse takoj ustreliti. To je 50-letno ženico tako zbolelo, da je sklenila s kljusetom vred takoj si končati življenje. S konjem je odšla k reki Assone, se privezala z vajeti h konju, okrog trupla si je privezala veliko težkega kamenja, nato pa z vso silo pogrnala kljuse v deročo reko, kjer sta oba izginila v valovih.

„Jaz ne poznam nobene razlike med državljeni Jugoslavije, najsi bodo te ali one stranke“. (Besede pokrajinskega ministra Ivan Hribarja od dne 27. jul. t.)

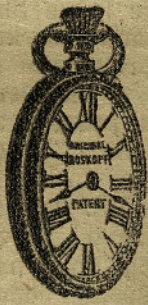
Inserati v Straži imajo uspeh!

Kupim

vse neuporabne zlate predmete kakor verižice, obeske, prstane, zapestnice, ušne, srebrn in zlati denar i. t. d., kateri predmeti vam leže doma ... jih ne nosite, tvrdka.

R. Bizjak

trgovina ur, zlatnine in srebrnine
Maribor, Gosposka ulica 16.

Velika zaloga UR vsakovrstnih in verižic, prstanov, uhanov, ter jedilnega orodja itd.

Vsa v to stroko spadajoča popravila izvršujem točno in po ceni
Urar, Maribor, Jurčičeva ul. 8 (Edmund Schmidgasse). 314

Proti dobremu plačilu se vzame v najem večji prostor za delavnico ali skladišče. Ponudbe na upravnishvo lista.

Prvovrstni trapistovski
S I R
se dobiva pri
Matija Lahu, Maribor,
Maribor, Glavni trg.

POZOR!
Najcenejše kupite riž, moko, sladkor, kavo, petrolej, in razno blago v novo otvorenjeni trgovini
Dobljekar
nasproti lekarne pri Arhu, Maribor, Tattenbahova ul. 3.

Oglejte si, in naročite zimsko obleko ali zimsko suknjo (Stuzer) v manufakturni trgovini
Rudolf Niefergal, Koroška cesta 1, lastna krojačnica (Fr. Safran)
ter bodete prepričani, kakor že mnogo drugih o solidni ceni ter prvovrstni izdelavi oblek. Istotako se ima v zalogi zimsko perilo, posteljne odeje, koce, volneni triko, barkenti, nogavice i. t. d.
Lastna krojačnica! Solidne cene!

Jajca iz hladilnice
prodajamo vsak dan ra Glavnem trgu — v Mariboru, komad po 2.80 K. —
Eksportno društvo.
Matheis, Supparz & Co.
Cvetlična ulica šte. 18.

Prodajalni oddelek:
Mariborska električna inštalacijska in strojniška družba z. o. z.
„Melistroja“
Maribor.
Trg. odd.: Gosp. ulica 8, telefon 267.
Brzoi.: Melistroja Maribor
Tehn. odd.: Aškečeva ulica 22, telefon 94.
Električna delavnica:
Novo ovijenje električnih strojev, popravila in izdelava novih kurilnih predmetov za likalnice, priprave za kuhanje in specialne aparate.
Izdelovanje proračunov in izvršitev inženirskih del za strojne stavbe ter elektrotehniko.
Tozadevna pojasnila radevolje vsikdar na razpolago.

Velika izbira
sukna, perila, odej, gotovih oblek, dežnikov, posteljnega perja po znižanih cenah se prodaja pri
J. TRPIN, v Mariboru
10-10 Glavni trg 17. 522

Električno luč
z 10-40 žarnicami dobi vsaka hiša, trgovina in gostilna s prenesljivim strojem, ki ga žene bencin. Teža 80 kg. Cena je 6500 din. Več pove Niefergal, Maribor, Koroška cesta, 1.6-536

Strojna pletarna
Maribor, Vetrinjska ul. 17.
Slavnemu občinstvu naznanjam, da zopet izvršujem svojo obrt, ter vsa v stroko spadajoča dela izgotavljam točno, in za nizko ceno.
1-21 570 M. Vezjak.

ZA JESEN IN ZIMO!
si krijte Vašo potrebo v usnju, podplatih in čevljarskih potrebščinah, kakor klince, klej, dreto, smolo, žreblje ušesca (rinkice), trake, čistila za čevlje, krtače i. t. d.
: v trgovini usnja M. OŠLAG :
v Mariboru, Aleksandrova cesta 13.
Cene solidne! Postrežba točna!

LIVARNA
ZA
ZVONOVE IN KOVINE
POPREJ DENZELA SINOVI
MARIBOR : KOPALIŠKA ULICA 9
je zopet v obratu!
CERKVENE ZVONOVE
izdeluje surove litve v vseh kovinah in zlitvinah (bron, medenina, aluminij itd.)
UMETNA LIVARNA
RELIEFI, CERKVENI SVETILNIKI
Vsa oprema za žgalnice, kletarstva, pivovarne, opreme za plin in vodovod, opreme za cevi, pipe za pivo, uteži iz medenine lastnega izdelka. Popravilnica za brizgalne itd.
Inž. J. & H. BUHL.

Spodnještajerska ljudska posojilnica
Stolna ulica šte. 6. v Mariboru reg. zadr. z neom. zav.
Obrestuje vloge po 4% in 4 1/4%
Daje posojila na vknjižbo ali poroštvo. Stroški so neznatni, ker oskrbi zavod vknjižbo brezplačno.
Za varnost vlog jamči rezervni sklad, naložen v vinogradnem posestvu, v hiši in stavbiščih na najlepšem prostoru v Mariboru.
Rentni in invalidni davek plačuje posojilnica sama.

MEDIĆ, RAKOVČ & ZANKL
d. z o. z. Ljubljana.
Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.
Centrala; Ljubljana. Brzoi: Merakl, Ljubljana. Skladišče: Novi Sad. Telefon 64.
Gosposka ul. **PODRUŽNICA MARIBOR.** Solska ulica.
Emajlni laki. Pravi firnež. Barve za pode.
Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljate, mavec (gips), mastic (Federweiss), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarški klej, pleskarski, slikarski in mizarški čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.
„MERA KL“ Lak za pode. — Emajlni lak. Linoleum lak za pode. — Brunoline.
5-555
Ceniki se začasno ne razpošiljajo.